

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
Кафедра історіографії, джерелознавства та археології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

А. В. Пантелеймонов_

“ _____ ” _____ 20__ р.
2018

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОЇ
МУЗЕЙНО-АРХІВНОЇ ПРАКТИКИ**

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти ___ перший ___ бакалаврський _____

галузь знань _____ 03 гуманітарні науки _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ 032 Історія та археологія _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ Історія та археологія _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____ Історія та археологія _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ Історичний факультет _____

2018_/2019_ навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою історичного факультету

(інституту, центру)

“   15   ”   червня   2018   року, протокол №   6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Павлова Ольга Григорівна, канд. іст. наук, доцент
(вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

Програму схвалено на засіданні кафедри історіографії, джерелознавства та археології

Протокол від “   24   ”   травня   2018   року №   9

Завідувач кафедри історіографії, джерелознавства та археології

_____ Посохов С. І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією

_____ історичного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “   08   ”   червня   2018   року №   10

Голова методичної комісії історичного факультету

_____ Тумаков О. І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Музейно-архівної практики» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

бакалавра

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

Спеціальності (напрямку) 032 «Історія та археологія»

---

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета і завдання музейно-архівної практики:

Музейно-архівна практика проводиться для студентів II курсу денної форми навчання спеціальності «Історія». Практика є важливою складовою частиною підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

Музейно-архівна практика студентів історичного факультету проводиться на базі музеїв, музейних комплексів, архівних та бібліотечних установ м. Харкова. Практика проходить протягом 21 днів після закінчення екзаменаційної сесії.

Після закінчення практики студенти здають письмові щоденники, звіти, методичні розробки екскурсії чи індивідуальні завдання. По закінченні практики проводиться звітна конференція, на якій студенти виступають з доповідями та презентаціями за результатами практики.

1.2. Основними завданнями музейно-архівна практика є:

- ознайомити студентів з історією створення колекції Харківського художнього музею;
- ознайомити студентів з основними формами і методами роботи музейних працівників та структурними підрозділами музею;
- розширити і закріпити теоретичні знання, отримані студентами під час навчання;
- розвивати у студентів інтерес до музейної та архівної роботи, познайомити з проблемами зберігання і охорони пам'яток мистецтва;
- підготувати студентів до роботи екскурсоводами (познайомити з методикою екскурсійної роботи, з прийомами і засобами проведення екскурсій);

- розвивати у студентів інтерес до науково-дослідної, пошукової роботи в музейних, архівних, бібліотечних фондах;
- познайомити з архівом та бібліотекою ХХМ, специфікою та організацією фондів.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
4-й	
Лекції	
Практичні, семінарські заняття	
90	Не передбачено
Лабораторні заняття	
Не передбачено	Не передбачено
Самостійна робота	
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

В результаті проходження музейно-архівної навчальної практики студент повинен:

-знати: під час проходження практики студенти повинні з'ясувати специфіку музейної і архівної діяльності, познайомитися з профілями музеїв та специфікою архівних закладів, знати умови зберігання та фактори впливу на музейні предмети та архівні матеріали, основи консервації та реставрації музейно-архівних пам'яток, експозиційної та освітньо-масової роботи .

- вміти: організувати збір музейних експонатів та архівних матеріалів, забезпечити умови зберігання музейно-архівних пам'яток, заповнювати науково-технічну документацію, вміти скласти методичну розробку та організувати екскурсію.

-

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Вступна частина. Організаційні основи проведення практики

1. Бесіда з техніки безпеки.
2. Завдання і програма практики.
3. Знайомство з формами і методами проведення практики.
4. Розподіл індивідуальних завдань та знайомство з методикою їх виконання.

Тема 2. Науково фондова робота

1. Збиральницька робота музеїв.
2. Фондова робота музеїв та архівів. Шляхи комплектування фондів. Критерії відбору пам'яток для збереження.
3. Знайомство з науково-технічною документацією музеїв та архівів.
4. Заповнення музейно-архівної документації.

Тема 3. Збереження історико-культурної спадщини музеїв та архівів

1. Організація збереження музейних колекцій.
2. Організація збереження архівних фондів.
3. Вимоги до збереження музейно-архівних фондів.

Тема 4 Основи класифікації музейних експонатів та архівних документів

1. Характеристика класифікаційних груп музейних предметів.
2. Класифікація архівних документів.

Тема 5. Режим зберігання музейних та архівних пам'яток

1. Фактори впливу на збереження музейних предметів та архівних матеріалів.
2. Характеристика та організація контролю температури - вологісного режиму.
3. Вплив світла та методика організації захисту різних пам'яток від світлового фактору впливу.
4. Умови, режим, способи, зберігання пам'яток.
5. Організація контролю за станом зберігання музейно- архівних пам'яток.

Тема 6. Основи консервації та реставрації пам'яток

1. Засоби консервації пам'яток, що зберігаються в музейних колекціях та архівних фондах.
2. Правила консервації пам'яток історико-культурної спадщини, що зберігаються в музеях і архівах.
3. Реставрації пам'яток та її значення. Знайомство з роботою реставраційних майстерень.

Тема 7. Експозиційна робота

1. Основи побудови експозиції.
2. Основні правила та принципи побудови експозиції.
3. Тематико-експозиційний план.
4. Вимоги до оформлення експозиції. Експозиційний пояс.
5. Способи і принципи розміщення експонатів в експозиції.

Тема 8. Форми масової роботи

1. Екскурсійна робота музеїв і архівів та їх специфіка.
2. Класифікація екскурсій.
3. Основні вимоги до екскурсії.
4. Виставкова діяльність музейних та архівних закладів.
5. Лекційна та інші форми роботи музеїв та архівів.

Тема 9. Робота над оформленням музейно архівної документації

1. Складання музейно-архівної документації.
2. Робота над індивідуальним завданням.
3. Складання звітної документації.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
Лекції		практичні	лаб.	інд.	ср	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Вступна частина. Організаційні основи проведення практики	6		6			
Тема 2. Науково фондова робота	14		14			
Тема 3. Збереження історико-культурної спадщини музеїв та архівів	10		10			
Тема 4 Основи класифікації музейних експонатів та архівних документів.	10		10			
Тема 5. Режим зберігання музейних та архівних пам'яток	10		10			
Тема 6. Основи консервації та реставрації пам'яток	12		12			
Тема 7. Експозиційна робота	12		12			
Тема 8. Форми масової роботи	10		10			
Тема 9. Робота над оформленням музейно архівної документації	6		6			
Всього годин	90		90			

1. Самостійна робота

№ з/п	Завдання для самостійної роботи	Кількість годин	контролю
1.	Вступна частина. Організаційні основи проведення практики		

2.	Науково фондова робота		
3.	Збереження історико-культурної спадщини музеїв та архівів		
4.	Основи класифікації музейних експонатів та архівних документів.		
5.	Режим зберігання музейних та архівних пам'яток		
6.	Основи консервації та реставрації пам'яток		
7.	Експозиційна робота		
8.	Форми масової роботи		
9.	Робота над оформленням музейно архівної документації		
	Разом		

6. Індивідуальні завдання

Підготовка технологічної карти екскурсії, методичної розробки екскурсії, паспорту музейного об'єкту, заповнення музейно-архівної документації та ін.

1	Охарактеризувати основні етапи розвитку музейної справи
2	Дати характеристику історії розвитку архівної справи в Україні
3	У чому полягає робота музеїв по збиранню та обліку музейних колекцій
4	Науково-технічна обробка фондів. Склад і організація науково-довідкового апарату в архіві
5	Архівне описування документів.
6	Науково-дослідна робота музеїв.
7	Експозиційна робота музейних закладів.
8	Методика підготовки екскурсії.
9	Структура екскурсії.
10	Екскурсійні об'єкти та їх класифікація.

11	Паспорт екскурсійного об'єкта та його зміст.
12	Маршрут екскурсії.
13	Текст екскурсії.
14	Технологічна карта екскурсії, її зміст та методика заповнення.
15	Методична розробка екскурсії.
16	Методика проведення екскурсії.
17	Основні методичні прийоми показу в екскурсії.
18	Особливості розповіді в екскурсії.
19	Основи професійної майстерності екскурсовода.
20	Специфіка виставкової діяльності музейних і архівних закладів.
21	Основи консервації та реставрації пам'яток.
22	Основні вимоги до режиму зберігання музейно-архівних пам'яток.
23	Охарактеризуйте фактори впливу зберігання музейно-архівних пам'яток.
24	Охарактеризуйте національний архівний фонд України.
25	Порядок праці дослідників в архівах. Оформлення замовлень.

7. Методи навчання

Проведення практичних занять на базі музеїв та архівів, виконання індивідуальних та творчих завдань, використання комп'ютерних технологій.

8. Методи контролю

Захист індивідуальних завдань (технологічної карти екскурсії, методичної розробки екскурсії, паспорту музейного об'єкта, музейно-архівної документації, підсумкової документації практики).

Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену або залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					заликова робота	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом <i>Складання музейного паспорту</i>	Індивідуальне завдання	Разом		

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	20	10	50	50	100
2	3	2	3	2	2	2	2	2					

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

Критерії оцінювання практичної роботи студентів:

Максимальний бал – 20.

20-15 балів - повна відповідь, самостійне творче мислення з теми;

15-10 балів - в цілому вірна, лаконічна відповідь;

10-5 балів – часткова відповідь на питання;

5-1 балів – обмежено фрагментарна відповідь, формальна.

Критерії оцінювання відповідей на залікові завдання:

Максимальна кількість балів – 50

Відповідь на перше питання оцінюється по 20 балів:

50-45 балів – повна розгорнута відповідь;

45-40 балів – розгорнута відповідь з незначними помилками;

40-30 балів – відповідь з суттєвими помилками;

30-20 балів – часткова відповідь на питання;

20-10 балів – обмежена фрагментарна відповідь;

9-2 – відповідь з суттєвими помилками;

0 балів – неправильна чи відсутня відповідь.

Відповідь на друге і третє – 30 балів(15-15):

15-11 балів – студент продемонстрував творчий підхід до виконання завдання, логічність та повнота викладення теми;

10-7 балів – логічний виступ, інформаційно-повний, продуманий;

6-4 балів – формальна реалізація завдання з намаганням викласти тему;

1-3 балів – фрагментарна реалізація завдання.

11. Рекомендована література

Закон України «Про музеї і музейну справу» // Відомості Верховної Ради. – 1995. – № 25.

Закон України «Про національний архівний фонд і архівні установи» // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 15.

Закон України «Про охорону культурної спадщини» // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 39

Положення про Державний реєстр національного культурного надбання, затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 12 серпня 1992 р. –№ 466.

- Архівні установи України: Довідник / Держкомархів України. – К., 2000.
- Архівознавство: Підручник для студентів іст. ф-тів вищ. навч. закладів України / За заг. ред. Я.С. Калакури та І.Б. Матяш. – К., 2002.
- Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство. – К., 2007.
- Боряк Г.В. Національна архівна спадщина України та державний реєстр “Археографічна Україніка”. Архівні документальні ресурси та науково-інформаційні системи. – К., 1995.
- Боряк Г.В. Сукупна архівна спадщина України: до проблеми змісту понять Державного та Національного архівного фонду // Архіви України. – 1995. – № 4-6.
- Вайдахер Ф. Загальна музеологія: Посібник / Перекл. з нім. В.Лозинський, О.Лянґ, Н.Назаркевич. – Львів, 2005.
- Емельянов Б. В. Экскурсоведение. Учеб. – 5-е изд. – М., 2004.
- Игнаткин И.А. Охрана памятников истории и культуры. – К., 1990.
- Игнатьева В.Н. К вопросу методики изучения музейных фондов. – М., 1968.
- Искусство музейной экспозиции. – М., 1977.
- Консервация и реставрация памятников и исторических зданий. – М., 1976.
- Кроллау Е.К. Температурно-влажностный и световой режим музеев. – М., 1971.
- Мезенцева Г.Г. Музеєзнавство. – К., 1980.
- Мережа центральних державних архівів України // Архіви України. – 1992. – № 4.
- Михайловская А.И. Музейная экспозиция. – М., 1964.
- Музееведение. Музеи исторического профиля: Учеб. пособие для вузов по спец. «История»/ Под ред. К.Г. Левыкина, В. Хербста. – М., 1988.
- Музей и новые технологии / Сост. и науч. ред. Н. А. Никишин. – М., 1999.
- Музейная эстетика и архитектура музеев. – М., 1972.
- Нариси історії архівної справи в Україні / За заг. ред. І. Матяш та К. Климової. – К., 2002.
- Нова установа архівної системи // Архіви України. – 1994. – № 1-6.
- Основні положення організації науково-дослідної та методичної роботи в державних архівних установах України / Держкомархів України. – К., 2001.
- Основні правила роботи державних архівів України / Держкомархів України. – К., 2004.
- Российская музейная энциклопедия: В 2-х т. – М., 2001.
- Самарина Н.Т. Роль исторического образования при подготовке специалистов музейного дела // Музей и образование. – Спб., 1999.
- Сотникова С.И. Музеология: Учебное пособие. – М., 2004.
- Хуусконен Н.М., Глушанок Т.М. Практика экскурсионной деятельности. – СПб., 2008.
- Юренева Т.Ю. Музееведение: Учебник для высшей школы. – М., 2003.
- Шляхтина Л. М., Фомин С. В. Основы музейного дела. – Спб., 2000.
- Якубовський В.І. Музеєзнавство. Навчальний посібник-практикум. – Кам’янець-Подільський: П.П. Мошак М.І., 2006.

12. Інформаційні ресурси

1. Мультимедійний проєктор, цифрові відеоматеріали, електронні бази бібліотек.

РОБОЧА ПРОГРАМА
музейно-архівної практики
2018/2019 н. р.

№ п/п	Зміст практики	Дата	Час початку
1	Вступна бесіда. Інструктаж з техніки безпеки. Визначення завдань практики та індивідуальних проектів. Заняття на базі Археологічного музею ХНУ імені В. Н. Каразіна.		
2.	Музейний комплекс ХНУ імені В. Н. Каразіна. Музей історії університету. Художні галереї ХНУ імені В.Н.Каразіна.		
3	Автобусна екскурсія.		
4	Заняття на базі Харківського художнього музею. Екскурсія до Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка		
5	Заняття на базі Харківського художнього музею Заняття на базі ЦДНТА України. Знайомство з галереєю АВЕК. Знайомство з муніципальною галереєю.		
6	Заняття на базі ДАХО. Виконання практичних завдань на базі Археологічного музею ХНУ імені В. Н. Каразіна.		
7	Заняття на базі ЦДНТА України. Виконання практичних завдань на базі Археологічного музею ХНУ імені В. Н. Каразіна.		
8	Заняття на базі ЦДНТА України. Відділ рідкісної книги ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна.		
9	Автобусна екскурсія.		
10	Заняття на базі КЗ «Харківський історичний музей імені М. Ф. Сумцова». Виконання практичних завдань на базі Археологічного музею ХНУ імені В. Н. Каразіна.		
11	Автобусна екскурсія.		
12	Заняття на базі Харківського Літературного музею. Виконання практичних завдань на базі Археологічного музею ХНУ імені В. Н. Каразіна.		
13	Заняття на базі КЗ «Харківський історичний музей імені М. Ф. Сумцова».		
14	Заняття на базі Археологічного музею ХНУ імені В. Н. Каразіна Складання звітної документації. Створення презентації. Підготовка до звітної конференції.		
15	Звітна конференція		